

INTERAKTIV O‘YINLAR BOLALARNI MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH OMILI SIFATIDA

Andijon davlat pedagogika institute
Pedagogika va psixologiya kafedrası o'qituvchisi
Obidova Irodaxon Xotamjonovna
Andijon davlat pedagogika instituti
Maktabgacha ta’lim fakulteti
Maxsus pedagogika: logopediya
ta’lim yo’nalishi 2-bosqich talabasi
Xamidova Muattarxon Akmaljon qizi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19428629>

Annotatsiya: Mazkur maqolada interaktiv o‘yinlarning bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishdagi pedagogik ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, o‘yin faoliyati orqali bolalarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, xulosa chiqarish va qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirish masalalari ko‘rib chiqiladi. Interaktiv o‘yinlarning ta’lim jarayonidagi o‘rni, ularni qo‘llash metodlari hamda bolalarning intellektual rivojlanishiga ta’siri ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: interaktiv o‘yinlar, mantiqiy fikrlash, tafakkur, didaktik o‘yinlar, maktabgacha ta’lim, pedagogik metodlar, bolalar rivojlanishi.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение интерактивных игр в развитии логического мышления у детей. Анализируются педагогические и психологические аспекты использования игровых методов в образовательном процессе, а также их влияние на формирование у детей навыков анализа, самостоятельного мышления и решения проблемных ситуаций. Особое внимание уделяется роли дидактических и развивающих игр в формировании интеллектуальных способностей детей. В статье также рассматриваются методы эффективного использования интерактивных игр в образовательной практике.

Ключевые слова: интерактивные игры, логическое мышление, развитие мышления, дети, дидактические игры, педагогические технологии, дошкольное образование.

Abstract. This article discusses the importance of interactive games in developing children's logical thinking. The pedagogical and psychological aspects of using game-based methods in the educational process are analyzed, as well as their impact on the formation of children's analytical skills, independent thinking, and problem-solving abilities. Special attention is paid to the role of didactic and developmental games in shaping children's intellectual abilities. The article also highlights effective methods of using interactive games in educational practice.

Keywords: interactive games, logical thinking, cognitive development, children, didactic games, pedagogical technologies, preschool education.

Kirish

Zamonaviy ta’lim tizimida bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlash asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim bosqichida bolalarning intellektual salohiyatini rivojlantirish, ularda mustaqil fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini shakllantirish muhim ahamiyatga ega.

Pedagogika va psixologiya sohasidagi ko‘plab tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bolalar bilimni o‘yin faoliyati orqali samaraliroq o‘zlashtiradi. O‘yin bolalarning tabiiy ehtiyoji bo‘lib, u orqali ular atrof-muhitni anglaydi, tajriba orttiradi va turli ko‘nikmalarni egallaydi. Shu sababli ta’lim

jarayonida interaktiv o‘yinlardan foydalanish bolalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning samarali usullaridan biri hisoblanadi.

Interaktiv o‘yinlar bolalarning faolligini oshiradi, ularni fikrlashga undaydi hamda ta’lim jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi. Bunday o‘yinlar orqali bolalar muammoli vaziyatlarga duch keladi va ularni hal qilish jarayonida mantiqiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Mantiqiy fikrlash tushunchasi va uning ahamiyati

Mantiqiy fikrlash inson tafakkurining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, u voqea va hodisalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish jarayonini o‘z ichiga oladi. Bolalarda mantiqiy fikrlash qobiliyatining rivojlanishi ularning keyingi ta’lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishida muhim omil hisoblanadi.

Psixologlarning fikriga ko‘ra, bolalarda mantiqiy fikrlash quyidagi bosqichlarda rivojlanadi:

Tahlil qilish – predmet yoki hodisani qismlarga ajratish;

Solishtirish – predmetlar o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlarni aniqlash;

Umumlashtirish – umumiy belgilar asosida xulosa chiqarish;

Sabab-natija bog‘liqligini aniqlash – voqealar o‘rtasidagi munosabatni tushunish.

Agar ushbu jarayonlar bolalik davridan boshlab rivojlantirilsa, bola murakkab masalalarni hal qilishda tezroq va samaraliroq fikr yurita oladi.

Interaktiv o‘yinlarning pedagogik ahamiyati

Interaktiv o‘yinlar – bu bolalarni faol ishtirok etishga undaydigan, o‘quv jarayonini jonlantiradigan va bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladigan pedagogik usullardan biridir.

Bunday o‘yinlar bolalarda quyidagi ko‘nikmalarni rivojlantiradi:

mustaqil fikrlash;

muammoni tahlil qilish;

qaror qabul qilish;

ijodiy tafakkur;

jamoada ishlash qobiliyati.

Interaktiv o‘yinlarning yana bir muhim xususiyati shundaki, ular bolalarda o‘qishga bo‘lgan qiziqishni oshiradi. Oddiy dars jarayonida passiv bo‘lgan bola o‘yin davomida faol ishtirok etadi va bilimlarni osonroq o‘zlashtiradi.

Mantiqiy fikrlashni rivojlantiruvchi interaktiv o‘yin turlari

Bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishda turli xil o‘yinlardan foydalanish mumkin.

1. Didaktik o‘yinlar. Didaktik o‘yinlar ta’limiy maqsadga yo‘naltirilgan bo‘lib, ular bolalarda bilim va ko‘nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Masalan: loto; domino; puzzle; kartochkali o‘yinlar.

Bunday o‘yinlar bolalarning tahlil qilish, solishtirish va xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi.

2. Mantiqiy topshiriqli o‘yinlar. Topishmoqlar, rebuslar, krossvordlar va turli mantiqiy masalalar bolalarda tafakkur jarayonini faollashtiradi. Bunday o‘yinlar bolani fikrlashga, sabab va natija bog‘liqligini aniqlashga undaydi.

3. Konstruktor va qurilish o‘yinlari. Konstruktor o‘yinlari bolalarning tasavvuri, rejalashtirish qobiliyati va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Bola qurilish jarayonida turli variantlarni sinab ko‘radi va eng maqbul yechimni topishga harakat qiladi.

4. Rol o‘ynash o‘yinlari. Rol o‘ynash o‘yinlari bolalarda tasavvur va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bunday o‘yinlar davomida bola turli vaziyatlarni tasavvur qiladi va muammoli holatlarni hal qilishga harakat qiladi.

5. Raqamli va multimedia o‘yinlar. Zamonaviy texnologiyalar rivojlanishi bilan interaktiv elektron o‘yinlar ham ta’lim jarayonida keng qo‘llanilmoqda. Planshet yoki kompyuter orqali o‘ynaladigan rivojlantiruvchi o‘yinlar bolalarning diqqat, xotira va mantiqiy fikrlash qobiliyatini oshiradi.

Interaktiv o‘yinlardan foydalanish metodikasi. Interaktiv o‘yinlarni samarali tashkil etish uchun pedagog quyidagi omillarga e’tibor qaratishi lozim:

O‘yin bolalarning yosh xususiyatlariga mos bo‘lishi kerak.

O‘yin qoidalari sodda va tushunarli bo‘lishi lozim.

Har bir bola o‘yin jarayonida faol ishtirok etishi ta’minlanishi kerak.

O‘yin orqali ta’limiy maqsad amalga oshirilishi zarur.

Pedagog o‘yin jarayonini nazorat qilib, bolalarni rag‘batlantirib borishi lozim.

Shuningdek, interaktiv o‘yinlar individual, juftlik yoki guruh shaklida tashkil etilishi mumkin.

Bu esa bolalarning ijtimoiy ko‘nikmalarini ham rivojlantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, interaktiv o‘yinlar bolalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. O‘yin jarayonida bolalar mustaqil fikrlashni, muammoli vaziyatlarni tahlil qilishni va to‘g‘ri qaror qabul qilishni o‘rganadi.

Ta’lim jarayonida interaktiv o‘yinlardan keng foydalanish bolalarning intellektual rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi, ularning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi hamda ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Shu sababli pedagoglar va tarbiyachilar ta’lim jarayonida interaktiv o‘yinlardan samarali foydalanishlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. ***“Maktabgacha ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”**gi qarori. – Toshkent.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi “Ilk qadam” maktabgacha ta’lim davlat o‘quv dasturi. – Toshkent, 2018.
4. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. – Moskva: Pedagogika, 1991.
5. Piaget J. Bolalar psixologiyasi va tafakkur rivojlanishi. – Moskva: Prosvesheniye, 2003.
6. Elkonin D.B. Bolalar psixologiyasi. – Moskva: Akademiya, 2001.
7. Davletshin M.G. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2002.
8. Qodirov B.R. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Fan, 2015.
9. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014.
10. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. Ta’limda innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2013.
11. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika. – Toshkent: Sano-standart, 2017.
12. Nurkeldiyeva D. Maktabgacha ta’lim pedagogikasi. – Toshkent: Fan, 2019.
13. G‘oziev E.G. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2010.
14. Karimova V.M. Psixologiya. – Toshkent: Sharq, 2002.
15. Zimnyaya I.A. Pedagogik psixologiya. – Moskva: Logos, 2004.